

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЙНИХ
СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету ІФСК

(назва факультету, на якому викладається дисципліна)

доцент _____ О.М. Медвідь
(підпис)

« _____ » _____ 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТА ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ”
(назва навчальної дисципліни)

Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр
Напрямок підготовки (спеціальність) ПСИХОЛОГІЯ

Форма навчання денна

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
нормативна

(обов'язкова, за вибором ВНЗ, за вибором студента)

Семестр викла- дання	Загальний обсяг, годин/кредит	Аудиторні заняття, годин				Самостійна робота студента, годин			Форма контролю ісп. (д/зал.)
		Всього	Лекції	Практичні (семі- нарські)	Лабора- торні	Всього	тому числі		
							ІРС під керівн. виклада ча	Інд. завданн я. вид / обсяг	
2-3	300/10	80	32	48		220		220	ПМК. іспит

Розробник: ст. викладач Теслик Н.М.

Затверджено на засіданні кафедри, протокол № _____ від « _____ » _____ 2017 р.

Суми – 2017 р.

МЕТА

У професійній самореалізації психолога особливого значення набуває здатність орієнтуватися у системі взаємовідносин людей, організовувати найближчий соціум, аналізувати прояви особистості людини, обумовлені як особистісними психічними утвореннями, так і віковими закономірностями розвитку індивіда. Уміння самостійно аналізувати та обирати найбільш обґрунтований підхід до людини обумовлюється, зокрема, системою знань з психології розвитку та педагогічної психології. Курс «Психологія розвитку та педагогічна психологія» орієнтований на підготовку спеціаліста до успішної самореалізації, забезпеченій єдністю особистісного та професійного розвитку студента.

Курс «Психологія розвитку та педагогічна психологія» передбачає початкове ознайомлення студентів із основами психології розвитку та педагогічної психології: предмет, структура, міжпредметні зв'язки, історія становлення; поняття про вік, вікову періодизацію; особливості значимих вікових періодів; вікові кризи; закономірності психічного розвитку особистості від народження до старіння і смерті, роль діяльності у розвитку особистості, формування свідомості та самосвідомості особистості, розвиток пізнавальної та емоційно-вольової сфери, інтелекту та когнітивної сфери людини, характеру, здібностей; психологічні особливості педагогічної взаємодії у системі «педагог – учень (студент)».

Особливості курсу полягають у тому, що він є базовим у вивченні психології особистості. Тому надзвичайно важливим є логічність побудови та поступове ускладнення змісту навчання.

Програма курсу «Психологія розвитку та педагогічна психологія» складається із 17 тем, дванадцять з яких присвячено актуальним проблемам психології розвитку і п'ять тем – проблемам педагогічної психології.

Теоретичним підґрунтям курсу «Психологія розвитку та педагогічна психологія» є діяльнісний і системно-структурний підхід (Б.Г. Ананьєв, П.К.Анохін, О.М. Леонтьєв, С.Д. Максименко та інші), принцип єдності психіки і діяльності (О.М. Леонтьєв, С.Л. Рубінштейн та інші), принцип розвитку (Л.С. Виготський, В.В. Давидов, Д.Б. Ельконін та інші), динамічний принцип вивчення особистості (К.О. Абульханова-Славська, А.В. Петровський та інші).

Процес формування особистості, її первинна професіоналізація, розвиток особистості та формування «Я-концепції» відбувається в активній діяльності. Тому важливого значення набуває у процесі вивчення цих курсів активна діяльність кожного студента. Суттєвим моментом у цій діяльності є практичне використання набутих теоретичних знань у практиці соціальної взаємодії, аналізу власної психіки, психічних проявів інших людей, а також в аналізі попередньо здобутого досвіду та прогностичному сприйнятті майбутньої професійної діяльності.

Вимоги до знань та умінь студентів.

В результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

а) знати:

- базові поняття психології розвитку та педагогічної психології;
- підходи і методи дослідження вікових особливостей психічних процесів, станів та властивостей особистості;
- основні теоретичні підходи вітчизняної та основних зарубіжних шкіл до аналізу психічного розвитку;
- принципи безперервності, стадійності, системності, епігенезу, пластичності, саморозвитку, багаторівневості і поліфункціональності розвитку людини;
- принципи періодизації психічного розвитку;
- особливості психічних процесів у різні вікові періоди життя;
- кризи і сенситивні періоди психічного розвитку;
- загальні закономірності та індивідуальні варіанти психічного розвитку людини;
- формування та вирішення принципових методологічних проблем педагогічної психології в різних наукових парадигмах.

б) вміти:

- усвідомлювати методологічні основи майбутньої науково-дослідницької або практичної діяльності;
- вибирати експериментальні методи, адекватні цілям власного дослідження;
- користуватись основними принципами психології (активність, розвиток, детермінізм, системність) у практичній діяльності;
- застосовувати методи дослідження психічних особливостей дітей в різні вікові періоди, методи діагностики і корекції психічного розвитку;
- складати висновки про психічний розвиток на різних вікових етапах;

в) володіти:

- поняттями та категоріями: предмет, об'єкт науки, предмет науки, методи дослідження, культурно-історична парадигма, діяльнісний підхід у психології, виникнення і розвиток психіки в філогенезі та онтогенезі, вік, психічний розвиток, соціальна ситуація розвитку, провідний вид діяльності, новоутворення вікового періоду, навчання, виховання, наuczіння;
- навичками критичного аналізу теоретичних підходів до вивчення психічного розвитку;
- навичками викладання у формі усного або письмового повідомлення або доповіді основних положень, що містяться в навчально-методичної або спеціальній науковій літературі, а також інтерпретації результатів, представлених в повідомленні або доповіді;
- базовими методами психодіагностичного дослідження людей різного віку;
- навичками оцінки результатів експериментальних досліджень з точки зору різних підходів до вивчення психічного розвитку;

г) мати уявлення про:

- періодизацію психічного розвитку;
- основні факти, проблеми і закономірності психічного розвитку когнітивної та емоційної сфер, особливості розвитку індивідуальності людини, умов і детермінант розвитку;

- універсальні та індивідуальні варіанти розвитку;
- особливості когнітивного, емоційного та індивідуального особистісного розвитку на різних вікових етапах;
- епігенетичні принципи розвитку, співвідношення у розвитку різних психічних процесів і функцій.

Застування різних форм навчальної діяльності у процесі вивчення курсу «Психологія розвитку та педагогічна психологія» спрямоване на формування у студентів загальнокультурних, комунікативних та професійних компетентностей: обізнаність з теоретичних концептуальних підходів до розуміння психологічних закономірностей кожного етапу розвитку особистості в онтогенезі, здатність самостійно визначати характерні ознаки та риси переживання людиною вікових криз, аналізувати можливості та завдання психологічного супроводу вікового розвитку людини, здійснювати цілепокладання особистісного саморозвитку та практично реалізовувати його психолого-педагогічні засоби.

ПРОГРАМА

Вступ. Мета, зміст, методи навчання, регламент курсу. Прикладний характер знань та умінь, передбачених для отримання студентами.

Тема 1. Об'єкт і предмет, мета і завдання психології розвитку. – 2 год.

Структура, значення та місце психології розвитку в системі наук. Методологічні засади та принципи психології розвитку. Історія виникнення та провідні напрями психології розвитку. Вік як основна наукова категорія. Класифікація методів дослідження вікової психології (за Б.Г. Ананьєвим). Організаційні методи (лонгітюдний метод, метод порівняння, комплексний метод). Емпіричні методи (експеримент, спостереження, тестування, анкетування, соціометрія, близнюковий метод, проєктивні методики). Методи обробки та інтерпретації даних. Специфіка застосування психологічних методів дослідження у різні вікові періоди розвитку людини.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 20, 26, 31]

Тема 2. Поняття про психічний розвиток. – 2 год.

Психічний розвиток як наукове поняття. Детермінанти психічного розвитку. Навчання і розвиток (підходи Ж. Піаже, Л.С. Виготського, Б. Скіннера, А. Бандури, Г.С. Костюка). Співвідношення біологічного і соціального факторів психічного розвитку. Теорія конвергенції В. Штерна. Загальні закономірності психічного розвитку індивіда. Взаємозв'язки онтогенезу та філогенезу. Порушення психічного розвитку. Гетерохронія психічного розвитку: акселерація та ретардація.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 20, 26, 31]

Тема 3. Періодизація вікового розвитку. Кризи розвитку особистості. – 2 год.

Загальна характеристика вікових криз. Основні підходи до класифікації періодів розвитку людини. Біогенетичний підхід. Теорія рекапітуляції (С. Холл). Концепція А. Валлона. Психодинамічний підхід (З. Фрейд). Концепція Л.С. Виготського та Д.Б. Ельконіна. Поняття «соціальна ситуація розвитку», «провідний вид діяльності», «новоутворення». Періодизація за А.В. Петровським та Д.І. Фельдштейном. Епігенетична концепція Е. Еріксона. Когнітивний підхід (Ж. Піаже). Рівні та стадії морального розвитку особистості (за Л. Кольбергом). Персонологічний підхід (А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс).

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 20, 23, 26, 31]

Тема 4. Психологія пренатального розвитку та психічного розвитку немовляти. – 2 год.

Психологічна характеристика розвитку людини у пренатальний та натальний період. Умови розвитку психіки у пренатальний період. Психічні прояви людини до народження. Психологічні особливості натального періоду. Фаза новонародженості. Рефлекси та їх значення в житті людини. Криза новонародженості. Анатомофізіологічні особливості розвитку немовляти. Розвиток емоційної сфери у немовлят. Комплекс пожвавлення. Розвиток пізнавальних процесів і моторики у немовлят. Криза першого року життя. Система «Немовля - Дорослий». Спілкування з дорослими та його вплив на розвиток немовляти. Девіантне материнство. Післяпологова депресія.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 20, 26, 31]

Тема 5. Психічний розвиток дитини в ранньому віці. – 2 год.

Анатомо-фізіологічні передумови психічного розвитку в ранньому дитинстві. Соціальна ситуація розвитку та провідна діяльність у ранньому дитинстві. Новоутворення періоду. Розвиток рухових навичок. Прямоходіння та його значення для розвитку дитини. Когнітивний розвиток в ранньому дитинстві. Розвиток мовлення. Теорії ігрової діяльності. Види, складові та вплив ігрової діяльності. Соціальні аспекти розвитку дитини у ранньому віці. Формування самосвідомості дітей раннього віку. Криза 3-х років.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 20, 26, 31]

Тема 6. Особливості психічного розвитку в дошкільному віці. – 2 год.

Анатомо-фізіологічні передумови психічного розвитку в дошкільному віці. Сюжетно-рольова гра як провідна діяльність дошкільників. Соціальна ситуація розвитку дошкільника. Пізнання світу дорослих дитиною дошкільного віку. Новоутворення дошкільного віку. Супідрядність мотивів. Розвиток самосвідомості дошкільника. Особливості розвитку пізнавальної сфери дошкільнят. Зображальна та конструктивна діяльність дошкільника. дошкільника. Егоцентрична мова. Розвиток особистості та самооцінки дошкільника. Криза семи років. Психологічна готовність дитини до навчання у школі.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 20, 26, 31]

Тема 7. Загальна характеристика психологічного розвитку дитини молодшого шкільного віку. – 2 год.

Анатомо-фізіологічні особливості дитини молодшого шкільного віку. Соціальні детермінанти розвитку дитини молодшого шкільного віку. Особливості навчальної діяльності дитини у початковій школі. Розвиток пізнавальних процесів дитини молодшого шкільного віку. Поява абстрактного мислення та розвиток самосвідомості. Адаптація дитини до школи. Початкова шкільна дезадаптація: ознаки, вияви та способи корекції. Проблема гіперактивності дитини.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 20, 26, 31]

Тема 8. Особливості психічного розвитку в підлітковому віці. – 2 год.

Криза підліткового віку. Провідні концептуальні підходи до розуміння підліткової кризи. Анатомо-фізіологічна перебудова організму підлітків та її вплив на психічний розвиток. Соціальна ситуація розвитку та провідний вид діяльності підлітка. Значення ровесників у психічному розвитку підлітка. Особливості спілкування підлітків з дорослими. Формування особистості підлітка. Розвиток самосвідомості та самооцінки. Моральне становлення особистості підлітка. Специфічні прояви пізнавальних процесів у підлітковому віці. Девіації підлітків: делінквентна поведінка, адиктивна поведінка, втеча з дому.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 20, 26, 31]

Тема 9. Психологія юнацтва. – 2 год.

Теорії юнацтва: біологізаторські, психоаналітичні, соціологізаторські. Ознаки фізіологічної зрілості у юнацькому віці. Розвиток соціальної зрілості юнаків. Особливості спілкування юнаків. Проблема конфлікту поколінь і налагодження міжпоколінної наступності. Дружба і любов у юнацькому віці. Професійне самовизначення індивіда як провідний вид діяльності у юнацькому віці. Формування світогляду юнаків. Моральний розвиток людини в юнацькому віці. Криза 17-ти років, її детермінація вияви та шляхи подолання. Психологічні особливості студентства.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 16, 20, 26, 31]

Тема 10. Особливості психічного розвитку в період ранньої дорослості. – 2 год.

Вікова періодизація дорослості. Психологічна зрілість особистості. Акмеологія. Розвиток психічних пізнавальних процесів у період дорослості. Психосоціальний розвиток у період ранньої дорослості. Встановлення близьких стосунків. Створення сімейних відносин. Типи шлюбу. Батьківство. Професійний цикл (Р. Хейвінгхерст, Д. Супер). Періодизації та задачі розвитку у дорослих. Криза середнього віку.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 18, 20, 26, 31]

Тема 11. Особливості психічного розвитку у віці середньої дорослості. – 2 год.

Фізичний розвиток людини у середньому віці. Психічні закономірності розвитку дорослих. Зміна пізнавальних психічних процесів та функцій інтелекту у дорослих. Система цінностей дорослого. Прийняття свого віку. Соціальна ситуація розвитку дорослого. Особливості міжособистісних стосунків дорослих. Сімейні ролі зрілої людини. Проблема розлучень сталих сімей. Професійна діяльність людини у віці середньої дорослості. Набуття майстерності. Зміна системи професійних цінностей. Проблема професійного вигорання.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 18, 20, 26, 31]

Тема 12. Психологія пізньої дорослості та старіння. – 2 год.

Сучасні психологічні уявлення про старіння і старість. Види старіння: біологічне, психічне, соціальне. Особливості психічних процесів людей літнього віку. Гетерохронність старіння. Психосоціальний розвиток у літньому віці. «Щаслива старість». Довгожитель: причини, особливості, рівень самопочуття людини. Допомога людям літнього віку. Смерть і помирання: психологічні аспекти. Вплив соціальних установок на ставлення до людей літнього віку у різних культурах. Теорія відлучення «виходу з гри». Теорія модернізації. Теорія М. Мід.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 18, 20, 26, 31]

Тема 13. Предмет, становлення, структура та методи педагогічної психології. – 2 год.

Поняття про предмет педагогічної психології. Основні категорії, принципи та завдання педагогічної психології. Структура та методи сучасної педагогічної психології. Історичні етапи виникнення педагогічної психології як науки. Психолого-педагогічний експеримент як базовий метод педагогічної психології: характеристика констатуючого та формуючого експерименту. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками.

Література: [2, 3, 13, 14, 17, 21, 27]

Тема 14. Психологія суб'єктів педагогічної діяльності. – 2 год.

Загальна характеристика педагогічної діяльності. Психологічні аспекти взаємодії у системі «вчитель - учень». Професійна Я-концепція педагога. Особистісно-професійні риси та уміння вчителя, важливі для спілкування. Професійний розвиток та професійне вигорання педагога. Мотивація суб'єктів педагогічної діяльності (теорія самоактуалізації А. Маслоу, реверсивна теорія М. Аптера, теорія самоефективності А. Бандури, теорія управління МакГрегора). Навчальна мотивація учнів (студентів): поняття, джерела, класифікація. Коучінг-техніка мотивування. Зміст та функції психологічної служби в системі освіти.

Література: [2, 3, 13, 14, 17, 21, 25, 27, 32, 33, 34]

Тема 15. Психологічні аспекти навчальної діяльності. – 2 год.

Учіння і нау́чіння: поняття та види. Змістова і операційна сторони навчання. Види навчальних занять. Психологічний аналіз уроку. Етапи: перспективний, актуальний, ретроспективний. Критерії оцінювання продуктивності навчальної діяльності. Психологічна характеристика навчальної мети та провідних засобів навчання. Психолого-педагогічні критерії навчально-виховного процесу. Теоретичні критерії (життєва, психологічна, комунікативна, інтелектуальна, професійна, учнівська і студентська компетентність). Результативні критерії (компетенції ціннісно-сміслова, загальнокультурна, навчально-пізнавальна, інформаційна, комунікативна, соціально-трудова, особистісного самовдосконалення). Аналіз базових методик навчання (програмоване навчання, проблемне навчання, розвиваюче навчання, евристичне навчання, нау́чіння шляхом відкриттів, інтерактивне навчання, метод кейсів).

Література: [2, 3, 13, 14, 17, 21, 25, 27, 32]

Тема 16. Психологічна характеристика виховання. – 2 год.

Сензитивний період виховання особистості. Проблеми та цілі виховання. Взаємозв'язок виховного впливу та соціалізації особистості. Методи й ефекти виховання. Методологічні (моделі, стилі, ефекти) й методичні (методи, прийоми, засоби) принципи виховання. Девіантна та адиктивна поведінка учнів. Проблема самовиховання і саморозвитку особистості учителя і учня. Методики самопроєктування особистості.

Література: [2, 3, 13, 14, 17, 21, 22, 25, 27, 32, 33]

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ КУРСУ

Тема	Загальн. обсяг годин	Лекції годин	Практ. (семін.) заняття годин	Лаборат. роботи годин	Самост. опрац. матер.	ІРС годин
1-й модульний цикл дисципліни «Психологія розвитку та педагогічна психологія»						
Тема 1. Об'єкт і предмет, мета і завдання психології розвитку.	16	2	2		12	
Тема 2. Поняття про психічний розвиток.	16	2	2		12	
Тема 3. Періодизація вікового розвитку. Кризи розвитку особистості.	22	2	6		14	
Тема 4. Психологія пренатального розвитку та психічного розвитку немовляти.	16	2	2		12	
Тема 5. Психічний розвиток дитини в ранньому віці	16	2	2		12	
Тема 6. Особливості психічного розвитку в дошкільному віці.	16	2	2		12	
Тема 7. Загальна характеристика психологічного розвитку дитини молодшого шкільного віку.	16	2	2		12	
Тема8. Особливості психічного розвитку в підлітковому віці.	18	2	4		12	
2-й модульний цикл дисципліни «Психологія розвитку та педагогічна психологія»						
Тема9. Психологія юнацтва.	20	2	4		14	
Тема10. Особливості психічного розвитку в період ранньої дорослості.	22	2	4		16	
Тема11. Особливості психічного розвитку у віці середньої дорослості.	20	2	2		16	
Тема12. Психологія пізньої дорослості та старіння.	20	2	2		16	
Тема 13. Становлення педагогічної психології як науки.	22	2	4		16	
Тема 14. Психологія суб'єктів педагогічної діяльності.	22	2	4		16	
Тема 15. Психологічні аспекти навчальної діяльності.	20	2	4		14	
Тема 16. Психологічні аспекти виховної діяльності	18	2	2		14	
	300	32	48		220	

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Тема 1. Об'єкт і предмет, мета і завдання психології розвитку. – 2 години

- структура, значення та місце вікової психології в системі наук;
- вік як основна наукова категорія;
- історія виникнення та становлення вікової психології;
- методи дослідження вікової психології (за Б.Г. Ананьєвим).

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 20, 26, 31]

Тема 2. Поняття про психічний розвиток. – 2 години.

- загальні закономірності психічного розвитку індивіда.
- детермінанти психічного розвитку.
- учіння і розвиток (підходи Ж. Піаже, Л.С. Виготського, Г.С. Костюка).
- співвідношення біологічного і соціального факторів психічного розвитку. Порушення психічного розвитку.
- гетерохронія психічного розвитку: акселерація та ретардація.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 20, 26, 31]

Тема 3. Періодизація вікового розвитку. Кризи розвитку особистості. – 6 годин.

- характеристика вікових криз.
- теорія рекапітуляції (С. Холл).
- психодинамічний підхід (З. Фрейд).
- соціогенетичний підхід (Е. Еріксон).
- когнітивний підхід (Ж. Піаже).
- рівні та стадії морального розвитку особистості (за Л. Кольбергом).
- персонологічний підхід (А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс).
- культурно-історичний підхід (Л.С. Виготський). Концепція Д.Б. Ельконіна.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 20, 23, 26, 31]

Тема 4. Психологія пренатального розвитку та психічного розвитку немовляти. – 2 години.

- особливості психічного розвитку людини у пренатальний період.
- психологічні особливості натального періоду.
- фаза новонародженості. Криза новонародженості.
- анатомофізіологічні особливості розвитку немовляти.
- розвиток емоційної сфери у немовлят. Комплекс пожвавлення.
- розвиток пізнавальних процесів і моторики у немовлят.
- криза першого року життя.
- спілкування з дорослими та його вплив на розвиток дитини у віці немовляти. Девіантне материнство. Післяпологова депресія.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 20, 26, 31]

Тема 5. Особливості психічного розвитку в ранньому дитинстві. – 2 години

- анатомо-фізіологічні передумови психічного розвитку в ранньому дитинстві.

- соціальна ситуація розвитку та провідна діяльність у ранньому дитинстві.
- новоутворення періоду.
- розвиток рухових навичок.
- когнітивний розвиток в ранньому дитинстві.
- теорії ігрової діяльності. Види, складові та вплив ігрової діяльності.
- соціальні аспекти розвитку дитини у ранньому віці.
- криза 3-х років.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 20, 26, 31]

Тема 6. Особливості психічного розвитку в дошкільному віці. – 2 години

- анатомо-фізіологічні передумови психічного розвитку в дошкільному віці.
- сюжетно-рольова гра як провідна діяльність дошкільників.
- пізнання світу дорослих дитиною дошкільного віку.
- новоутворення дошкільного віку. Розвиток самосвідомості дошкільника.
- особливості розвитку пізнавальної сфери дошкільнят.
- криза семи років.
- психологічна готовність дитини до навчання у школі.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 20, 26, 31]

Тема 7. Загальна характеристика розвитку дитини молодшого шкільного віку. – 2 години

- анатомо-фізіологічні особливості дитини молодшого шкільного віку.
- соціальні детермінанти розвитку дитини молодшого шкільного віку.
- особливості навчальної діяльності дитини молодшого шкільного віку.
- розвиток самосвідомості дитини молодшого шкільного віку.
- адаптація дитини до школи. Деадаптивні процеси у молодшому шкільному віці. Проблема гіперактивності дитини.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 20, 26, 31]

Тема 8. Особливості психічного розвитку в підлітковому віці. – 4 години

- провідні концептуальні підходи до розуміння підліткової кризи.
- анатомо-фізіологічна перебудова організму підлітків та її вплив на психічний розвиток.
- соціальна ситуація розвитку та провідний вид діяльності підлітка. значення ровесників у психічному розвитку підлітка. Особливості спілкування підлітків з дорослими. Формування особистості підлітка.
- розвиток самосвідомості та самооцінки. Моральне становлення особистості підлітка.
- девіації підлітків: делінквентна поведінка, адиктивна поведінка, втеча з дому.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 20, 26, 31]

Тема 9. Психологія юнацтва. – 4 години

- теорії юнацтва: біологізаторські, психоаналітичні, соціологізаторські.
- ознаки фізіологічної і соціальної зрілості у юнацькому віці.
- особливості спілкування юнаків.
- професійне самовизначення індивіда як провідний вид діяльності у юнацькому віці.
- формування світогляду юнаків. Моральний розвиток людини в юнацькому віці.
- криза 17-ти років, її детермінація вияви та шляхи подолання.
- психологічні особливості студентства.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 16, 20, 26, 31]

Тема 10. Особливості психічного розвитку в період ранньої дорослості – 4 години

- вікова періодизація дорослості (Р. Хейвінгхерст, Е. Еріксон, Д. Левінсон, Р. Гулд).
- психологічна зрілість особистості.
- розвиток психічних пізнавальних процесів у період дорослості.
- психосоціальний розвиток у період ранньої дорослості.
- встановлення близьких стосунків. Створення сімейних відносин. Типи шлюбу. Батьківство.
- професійний цикл. Періодизації та задачі розвитку у дорослих.
- криза середнього віку.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 18, 20, 26, 31]

Тема 11. Особливості психічного розвитку у віці середньої дорослості – 2 год.

- фізичний розвиток людини у середньому віці.
- психічні закономірності розвитку дорослих.
- зміна пізнавальних психічних процесів та функцій інтелекту у дорослих. Система цінностей дорослого. Прийняття свого віку.
- соціальна ситуація розвитку дорослого. Особливості міжособистісних стосунків дорослих.
- сімейні ролі зрілої людини. Проблема розлучень сталих сімей.
- професійна діяльність людини у віці середньої дорослості. Набуття майстерності. Зміна системи професійних цінностей. Проблема професійного вигорання.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 18, 20, 26, 31]

Тема 12. Психологія пізньої дорослості та старіння – 2 год.

- сучасні психологічні уявлення про старіння і старість. Види старіння: біологічне, психічне, соціальне.
- особливості психічних процесів людей літнього віку. Гетерохронність старіння.
- психосоціальний розвиток у літньому віці. «Щаслива старість». Довгожителі: причини, особливості, рівень самопочуття людини.

- допомога людям літнього віку. Смерть і помирання: психологічні аспекти.
- вплив соціальних установок на ставлення до людей літнього віку у різних культурах. Теорія відлучення «виходу з гри». Теорія модернізації. Теорія М. Мід.

Література: [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 18, 20, 26, 31]

Тема 13. Предмет, становлення, структура та методи педагогічної психології. – 4 год.

- предмет, основні категорії, принципи та завдання педагогічної психології, її структура та методи;
- історичні етапи виникнення педагогічної психології як науки
- психолого-педагогічний експеримент: характеристика констатуючого та формуючого експерименту;
- психологічні аспекти апробації та впровадження педагогічних інновацій.
- зв'язок педагогічної психології з іншими науками (педагогіка, психологія та інші).

Література: [2, 3, 13, 14, 17, 21, 27]

Тема 14. Психологія суб'єктів педагогічної діяльності. – 4 год.

- загальна характеристика педагогічної діяльності. Психологічні аспекти взаємодії у системі «вчитель - учень».
- професійна Я-концепція педагога. Особистісно-професійні риси та уміння вчителя, важливі для спілкування.
- мотивація суб'єктів педагогічної діяльності (теорія самоактуалізації А. Маслоу, реверсивна теорія М. Аптера, теорія самоефективності А. Бандури, теорія управління МакГрегора).
- зміст та функції психологічної служби в системі освіти.

Література: [2, 3, 13, 14, 17, 21, 25, 27, 32, 33, 34]

Тема 15. Психологічні аспекти навчальної діяльності. – 4 год.

- учіння, научіння і навчальна діяльність.
- психологічний аналіз та етапи уроку.
- рівні продуктивності навчальної діяльності та критерії оцінювання. Психолого-педагогічні, теоретичні та результативні критерії.
- аналіз основних методик навчання (програмоване навчання, проблемне навчання, розвиваюче навчання, евристичне навчання, научіння шляхом відкриттів, експеріентне навчання, інтерактивне навчання, метод кейсів).

Література: [2, 3, 13, 14, 17, 21, 25, 27, 32]

Тема 16. Психологічна характеристика виховання. – 2 год.

- сензитивний період виховання та соціалізації особистості
- методи й ефекти виховання.

- методологічні (моделі, стилі, ефекти) й методичні (методи, прийоми, засоби) принципи виховання.
- девіантна та адиктивна поведінка учнів.
- проблема самовиховання і самопроектування особистості.

Література: [2, 3, 13, 14, 17, 21, 22, 25, 27, 32, 33]

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Загальне індивідуальне завдання для усіх студентів групи:

За кожною вивченою темою скласти коротку енциклопедію відомих психологів з відображенням основного вкладу у розвиток психології розвитку та педагогічної психології, а за підсумками вивчення дисципліни проранжувати (скласти рейтинг) на основі власного аналізу значення їхнього внеску у розвиток психології.

Тематика додаткових повідомлень:

1. Рання обдарованість: перспективи розвитку генія.
2. Методики раннього розвитку дитини.
3. Етапи соціалізації особистості в онтогенезі.
4. «Діти-мауглі»
5. Особливості дружби у підлітковому, юнацькому та дорослому віці.
6. Вибір
7. Суїцидальні прагнення у підлітковому віці.
8. «Важкий підліток».
9. Гендерна нерівномірність психічного розвитку.
10. Вплив на формування особистості здобуття вищої освіти.
11. Гедоністична спрямованість особистості юнака.
12. Моральний розвиток людини в юнацькому віці.
13. Психологічна характеристика шлюбу: поняття та види.
14. Особливості встановлення міжособистісних відносин дорослих з дітьми після розлучення батьків.
15. Вершина у розвитку дорослого.
16. Фундаментальні психологічні задачі розвитку у дорослих.
17. Проблема професійного вигорання.
18. Причини та теорії довгожителства.
19. Допомога людям літнього віку.
20. Психологічні особливості навчання дорослих.
21. Особливості діяльності психолога у дошкільних навчальних закладах.
22. Особливості діяльності психолога у загальноосвітніх навчальних закладах.
23. Особливості діяльності психолога у вищих навчальних закладах.

24. Педагогічний колектив: психологічні особливості професійної діяльності педагога.

25. Особистісна зрілість у мотивації навчальної діяльності студента.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, практичні заняття, самостійне опрацювання навчального матеріалу на основі опорного конспекту лекцій та навчальної літератури.

Контроль навчальної роботи – тестування з теоретичного матеріалу, заслуховування повідомлень студентів на практичних заняттях, співбесіда за результатами роботи, виконання комплексних контрольних завдань.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль навчальної роботи студента здійснюються за модульно-рейтинговою системою (регламент додається).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

№ п/п	Назва навчальної літератури	Наявна кільк. прим.	Вид
А. Основна навчальна література			
1.	Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. К. ЦУЛ, 2011. 112 с.	2	навч. посіб.
2.	Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. /О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. 2-е вид., доп. К. Каравела, 2007. 400 с.	1	навч. посіб.
3.	Возрастная и педагогическая психология. Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов /Под ред. А.В. Петровского. М. Просвещение, 1973. 288 с.	1	навч. посіб.
4.	Крайг Г. Психология развития : учеб. пос. / Г. Крайг. 7-е междунар. изд. СПб. Питер, 2000. 992 с. (Мастера психологии).	1	навч. посіб.
5.	Кулагина И.Ю., Колюцкий В.Н. Возрастная психология : учеб. пос. / И. Ю. Кулагина, В. Н. Колюцкий. М. Юрайт, 2003. 464 с.	1	навч. посіб.
6.	Мухина В.С. Возрастная психология. Феноменология развития: учебник / В. С. Мухина. – 10-е изд., перераб. и доп. – М. Академия, 2006. – 608 с.	Ел.рес урс	підручник
7.	Павелків Р. В. Вікова психологія : підр. / Р. В. Павелків. К. Кондор, 2011. 469 с.	1	підручник
Б. Додаткова навчальна література			
8.	Абрамова, Г. С. Возрастная психология / Г. С. Абрамова. М. : Академия : Раритет, 1997. 704 с.	5	навч. посіб.
9.	Безкоровайна О. В. Виховання культури особистого самоствердження в ранньому юнацькому віці. Монографія / О. В. Безкоровайна. Рівне, Рівненський держ. гуманітарний ун-т, 2009. 470 с.	1	монографія
10.	Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. К. ЦУЛ, 2012. 376 с.	1	навч. посіб.
11.	Выготский Л. С. Собрание сочинений : В 6-ти томах. Т. 4 : Детская психология / Л. С. Выготский ; Под ред. Д.Б. Эльконина. М. : Педагогика, 1983. 432 с.	2	навч. посіб.

12.	Выготский Л. С. Собрание сочинений : В 6-ти томах. Т. 3 : Проблемы развития психики / Л. С. Выготский ; Под ред. А.М. Матюшкина. М. Педагогика, 1983. 368 с.	2	навч. посіб.
13.	Заброцький М. М. Педагогічна психологія : курс лекцій / М. М. Заброцький. К. МАУП, 2000. 100 с.	1	курс лекцій
14.	Загальна вікова і педагогічна психологія : практикум / За ред. Д.Ф. Ніколенка. К. Вища шк., 1980. 207 с.	1	практикум
15.	Коломинский Я. Л. Психическое развитие детей в норме и патологии: психологическая диагностика, профилактика и коррекция / Я. Л. Коломинский, Е. А. Панько, С. А. Игумнов. СПб. Питер, 2004. 480 с.	Ел. ресурс	навч. посіб.
16.	Кон И. С. Психология юношеского возраста (Проблем формирования личности) : учеб. пос. / И. С. Кон. М., Просвещение, 1979. 175 с.	1	навч. посіб.
17.	Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навч. посіб. / В. П. Кутішенко. 2-ге вид. К., ЦУЛ, 2010. 128 с.	1	навч. посіб.
18.	Пальчевський С. С. Акмеологія : навч. посіб. / С. С. Пальчевський. – К. : Кондор, 2008. – 398 с.	1	навч. посіб.
19.	Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія (програмні основи, змістові модулі, інформаційне забезпечення) / В. М. Поліщук. Суми, Університетська книга, 2007. 330 с.	2	навч.-метод. посіб
20.	Савчин М. В. Вікова психологія : навч. посіб. / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. 2-ге вид., доп. К., Академвидав, 2011. 384 с.	1	навч. посіб.
21.	Столяренко Л. Д. Педагогическая психология / Л. Д. Столяренко. 4-е изд. Ростов-на-Дону, Феникс, 2006. 542 с. (Высшее образование).	1	підручник
22.	Виховання громадянина: психолого-педагогічний і народознавчий аспекти : навч.-метод. посіб. / П.Р. Ігнатенко, В.А. Поплужний, Н.І. Косарева, Л.В. Крицька. К., Ін-т змісту і методів навчання, 1997. 252 с.	1	навч.-метод. посіб.
23.	Проблемы общей возрастной и педагогической психологии / Под ред. В.В. Давыдова. М., Педагогика, 1978. 288 с.	1	навч. посіб.
24.	Психологія та педагогіка : навчально-методичний посібник для самост. вивч. дисц. / ред. Л. М. Музичко. К., КНЕУ, 2008. 304 с.	5	навч.-метод. посіб.
25.	Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Работы советских психологов периода 1946-1980 гг / Под ред.: И.И. Ильасова, В.Я. Ляудис. М., Изд-во Московского ун-та, 1981. 304 с.	1	навч. посіб.
26.	Варій М. Й. Основи психології і педагогіки : навчальний посібник / Мирон Йосипович Варій, Володимир Львович Ортинський ; Міністерство освіти і науки України, Львівський державний університет внутрішніх справ. К., ЦУЛ, 2007. 376.	12	навч. посіб.
27.	Власова О. І. Педагогічна психологія : навч. посіб. / О. І. Власова. К., Либідь, 2005. 400 с.	3	навч. посіб.
28.	Заброцький М. М. Педагогічна психологія : курс лекцій / М. М. Заброцький. К. : МАУП, 2000. 100 с.	1	навч. посіб.
29.	Кудояр Л. М. Психологічні погляди А.С. Макаренка: Виховання. Педагогічна діяльність : монографія / Л. М. Кудояр. Суми, СумДУ, 2007. 318 с.	2	монографія
30.	Лисянська Т. М. Педагогічна психологія : навч. посіб. / Т. М. Лисянська. – 2-ге вид., випр. і доп. К. : Каравела, 2012. 264 с.	3	навч. посіб.
31.	Возрастная и педагогическая психология : учеб. пос. / М. В. Матюхина, Т. С. Михальчик, Н. Ф. Прокина [et al.] ; Под. ред. М.В. Гамезо, М.В. Матюхиной, Т.С. Михальчик. М. :	1	навч. посіб.

	Просвещение, 1984. 256 с.		
32.	Сисоєва С. О. Хрестоматія з психології та педагогіки : навчальний посібник для студентів ВНЗ непедагогічного профілю традиційної та дистанційної форм навчання / С. О. Сисоєва, Т. Б. Поясок ; Академія педагогічних наук України, Кременчуцький інститут Дніпропетровського університету економіки та права. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2008. 400 с.	20	навч. посіб.
33.	Цимбалюк І. М. Підвищення професійної кваліфікації: психологія педагогічної праці : підручник / І. М. Цимбалюк. К. : Професіонал, 2004. 150 с.	1	підручник
34.	Психофізіологічне забезпечення готовності студентів до педагогічної діяльності. Монографія / За ред. О.М. Кокуна. К. : Педагогічна думка, 2008. 296 с.	1	монографія
35.	Зязюн І. Історичні витoki психологічної педагогіки. Рідна школа. 2013. № 11. С. 3-12.	Ел.рес урс	стаття

Розробник програми _____
(підпис)

ст. викл. Теслик Н.М.
(вчене звання, ініціали, прізвище)

Завідувач кафедри _____
(підпис)

доцент Світайло Н.Д.
(вчене звання, ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 2017 р.

Регламент

Модульно-рейтингового контролю і оцінювання з навчальної дисципліни “Психологія розвитку та педагогічна психологія”

1. Структура навчальної дисципліни: загальний обсяг 300 години (10 кр.); лекцій – 32 години, практичних – 48 годин, СРС – 220 годин; ПМК, іспит.

2. Організація навчального процесу: семестрів викладання - 2, модульних циклів - 2.

3. Шкала оцінювання з навчальної дисципліни: R=100 балів

4. Розподіл рейтингових балів за видами навчальної роботи:

I сем. а) Систематичність і планомірність роботи на заняттях – 8 балів;

б) результати самостійної роботи – 28 балів:

- письмові творчі завдання – 12 балів;

- модульний проект – 16 балів;

в) Робота на практичних заняттях 34 бали:

- виконання тестових завдань – 10 балів;

- усні повідомлення – 24 балів;

г) виконання підсумкового контролю - 30 балів.

II сем. а) Систематичність і планомірність роботи на заняттях – 8 балів;

б) результати самостійної роботи – 24 бали:

- письмові творчі завдання – 16 балів;

- модульний проект – 8 балів;

в) робота на практичних заняттях 22 бали:

- виконання тестових завдань – 6 балів;

- усні повідомлення – 16 балів;

г) виконання підсумкового контролю – 6 балів;

д) іспит – 40 балів.

Оцінювання здійснюється за рейтинговою технологією

Умови ліквідації заборгованостей з поточної роботи: перескладання незадовільних оцінок з модульних контролів здійснюється не пізніше двох тижнів наступного модульного циклу, як правило, одноразово; при виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи і незадовільній підсумковій оцінці з модульного циклу рейтингові бали студентів нараховуються; при позитивній оцінці за модульний цикл і виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи підвищення рейтингового балу шляхом перескладання будь-якої складової навчальної роботи не здійснюється.

Підсумкове семестрове оцінювання навчальної роботи студента та умови допуску (недопуску) студента до підсумкового контролю:

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою оцінювання та європейською шкалою оцінювання ECTS відповідно до накопичених рейтингових балів визначається із таких співвідношень:

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
		диференційований залік
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю “FX” студент має право на дворазову спробу отримання позитивної оцінки на заході підсумкового семестрового контролю (перше перескладання

викладачеві, друге – комісії).

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю "F" студент не допускається до заходу підсумкового семестрового контролю, вважається таким, що має академічну заборгованість з навчальної дисципліни, і представляється деканатом до відрахування (крім випадків продовження деканатом ліквідації академічної заборгованості за наявності документально підтверджених поважних причин неуспішності студента).

Лектор потоку _____ Теслик Н.М.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Завідувач кафедри _____ Світайло Н.Д.
(підпис) (ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20__ р.